

place was built rapidly and a tank division and an artillery regiment arrived here for permanent deployment by the beginning of 1939 p. - the main striking force of the 8th mechanized corps. However, next to the military units that were stationed here, a prisoner of war camp was also set up. At first, there were Poles, Czechs and Slovaks, from July 1941 p. - the Red Army soldiers there from September 1939. In October-November 1942, the last refuge was found here by the Jews, as a result of the Holocaust, the number of 12-14 thousand people were shot there. The work on the identification and investigation of Nazi's crimes in the Yarmolyntsi district was carried out by the relevant commission, which began work on June 20, 1944.

It was found that the Nazi invaders massively shot up to 15 thousand civilians of men, women, children and prisoners of war. After the liberation of the Yarmolyntsi station on March 27, 1944, prisoners of war continued to stay in the Yarmolyntsi camp, but there were German at that time. Now the military camp at the Yarmolyntsi station is populated by the tank unit of the Armed Forces of Ukraine., The memorial to the memory of executed Jews and prisoners of war fighters of the Red Army in October-November 1941-1942 was opened on its territory.

Keywords: liberation, railway station, prisoners of war, Holocaust, Jewish population, occupation power, occupied territory, terror regime, executions.

Отримано: 08.10.2019

DOI 10.32626/2309-2254.2020-30.396-402

УДК 811.161.2'373 + 929 Жадан

Ігор Коляда, Юлія Коляда

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ С. ЖАДАНА

Коляда Ігор, Коляда Юлія. Волонтерська діяльність С. Жадана. У статті аналізується волонтерська діяльність сучасного українського поета, прозаїка, перекладача, громадського активіста Сергія Вікторовича Жадана, одного з найбільш яскравих представників сучасної української інтелігенції, який займаючи активну громадську позицію, докладає значних зусиль у поширенні української мови. Будучи патріотом, він активно займається волонтерською діяльністю, уособлюючи приклад українця з європейським рівнем свідомості. Тому ця тематика є актуальною, науково значимою та суспільно важливою проблемою для сучасної української історичної науки.

Автори стверджують, що волонтерська діяльність С. Жадана досить важлива та має не лише гуманітарну функцію, а й суспільно-політичну. У дослідженні з'ясовано напрями та форми такої допомоги. Доведено, що його волонтерські проекти допомогли сотням людей, в тому числі сім'ям ветеранів антитерористичної операції на Сході України та навчальним закладам і родинам, що постраждали від бойових дій. Окрім того, він є одним з ініціаторів та найбільш активних волонтерів-артистів, за кількістю концертів та творчих вечорів проведених на Сході України для бійців АТО та дітей-школярів навчальних закладів Луганської та Донецької областей.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові принципи об'єктивності, системності та історизму, а також методи історичного дослідження – історико-генетичний, історико-системний, історико-типологічний, метод інтерв'ю.

Ключові слова: волонтерська діяльність, Євромайдан, війна на Сході, благодійний фонд, С. Жадан.

Коляда Игорь, Коляда Юлия. Волонтерская деятельность С. Жадана. В статье анализируется волонтерская деятельность современного украинского поэта, прозаика,

переводчика, общественного активиста Сергея Викторовича Жадана, одного из самых ярких представителей современной украинской интеллигенции, который занимая активную гражданскую позицию, прилагает значительные усилия в распространении украинского языка. Будучи патриотом, он активно занимается волонтерской деятельностью, олицетворяя пример украинском с европейским уровнем сознания. Поэтому эта тематика актуальна, научно значимой и общественно важной проблемой для современной украинской исторической науки.

Авторы утверждают, что волонтерская деятельность С. Жадана достаточно важна и имеет не только гуманитарную функцию, но и общественно-политическую. В исследовании установлено направления и формы такой помощи. Доказано, что его волонтерские проекты помогли сотням людей, в том числе семьям ветеранов анти-террористической операции на Востоке Украины и учебным заведениям и семьям, пострадавшим от боевых действий. Кроме того, он является одним из инициаторов и наиболее активных волонтеров-артистов, по количеству концертов и творческих вечеров проведенных на Востоке Украины для бойцов АТО и детей-школьников учебных заведений Луганской и Донецкой областей.

Методологическую основу исследования составляют общенаучные принципы объективности, системности и историзма, а также методы исторического исследования – историко-генетический, историко-системный, историко-типологический, метод интервью.

Ключевые слова: волонтерская деятельность, евромайдан, война на Востоке, благотворительный фонд, С. Жадан.

В умовах соціально-політичних змін в країні, інтелігенція завжди виступає провідником та натхненником нових ідей, що лягають в основу громадської думки та часто визначають подальший перебіг розвитку подій. Україна не є виключенням, як і 200 років тому, українська інтелігенція, займаючи активну громадсько-політичну позицію, бере безпосередню участь у вирішенні важливих дискусійних питань у житті країни. Один з найбільш яскравих представників сучасної української інтелігенції є український поет, прозаїк, перекладач, громадський активіст Сергій Вікторович Жадан. Будучи патріотом, він активно займається волонтерською діяльністю, уособлюючи приклад українця з європейським рівнем свідомості. Дослідження громадсько-політичної та націо-культурної діяльності С. Жадана є актуальною та науково значимою і суспільно важливою проблемою для сучасної української історичної науки.

Серед наукових праць, які присвячені творчій діяльності та життєвій позиції сучасного поета та письменника, переважають роботи філологічного спрямування, зокрема, це дослідження: І. Бондаря-Терещенка¹, І. Дзюби², О. Коваленко³, Б. Пастуха⁴, Я. Поліщука⁵, О. Різниченка⁶. Проте, у цих працях в недостатній мірі розкрито такий важливий напрямок у його громадській діяльності як волонтерська. Це і становить наукову новизну нашого дослідження, яка полягає у спробі охарактеризувати напрями волонтерської діяльності С. Жадана та її місце у суспільно-політичних процесах, що характеризують нинішній стан українського суспільства.

Життєвий шлях письменника та поета нерозривно пов'язаний з активною громадянською позицією, яка окрім багатой творчості проявляється також

безпосередньою участю у всіх найважливіших подіях в житті країни, зокрема, участю у «Помаранчевій революції» 2003-2004 р. та «Революції гідності» 2013-2014 рр. У одному з інтерв'ю, пригадуючи події «Помаранчевої революції», С. Жадан зазначив: «Цей Майдан запам'ятався великою кількістю цікавих людей, з якими вдалось там познайомитись. Я пам'ятаю, коли після другого туру виборів стало зрозумілим, що були масштабні перекручення і фальсифікації, ми з друзями йшли на перший мітинг в Харкові. Він був оголошений опозиційними партіями, і ми йшли зі скептичним настроєм, бо думали, що прийде декілька харківських опозиціонерів, до яких ми звикли і яких знали в обличчя. І тут раптом побачили заповнену площу (а в нас велика площа, яка вміщує десятки тисяч людей). На відміну від київського, наш майдан був студентський. Там були світлі обличчя людей, ідеалістів, які дійсно хочуть змінити країну»⁷.

Проте все ж таки апогеєм його громадської діяльності стала участь у подіях, що відбувалися в Україні наприкінці 2013 – на початку 2014 рр., що увійшли до нашої історії як «Революція Гідності». Маючи прогресивні погляди та будучи палким патріотом незалежності України, С. Жадан від самого початку харківського майдану був його активним учасником, неодноразово приїздив і на київський Євромайдан. Пропагуючи ідеї необхідності євроінтеграції України та відстоюючи права й свободи українців у лютому 2014 р. він став жертвою нападу учасників так званого «антимайдану» у центрі Харкова. Сам С. Жадан прокоментував цей інцидент так: «Друзі, зі мною все гаразд. Два розсічення на голові, розсічена брова, струс мозку, підозра на перелом носа. Били бітами ззаду по голові. Нападали виключно зграєю». Наступного дня, поет закликав харків'ян стояти до останнього і обіцяв якнайшвидше повернутися: «Всі, хто підтримував і підтримує харківський Євромайдан. Розумію ваш сьогоднішній стан і настрої, розумію ваші почуття з приводу позавчорашнього побоїща. Але хочу сказати таку річ. Дуже важливо сьогодні не впадати у відчай та зневіру. Але так само важливо триматись своїх поглядів і своєї позиції», – написав він. «Згадайте, з чим ми прийшли на майдан три місяці тому. Згадайте, проти кого ми весь цей час боролись. Згадайте, хто є сьогодні джерелом розбрату й дестабілізації в Харкові. Це не війна харків'ян із харків'янами. Це не війна між співвітчизниками. Пам'ятайте про це», – додав Жадан. «Поїдуть белгородські гастролери, сяде харківська солодка парочка, розбіжаться їхні бойовики. А з рештою учасників позавчорашнього «мирного» мітингу нам доведеться далі жити в цьому місті. Так, саме з тими жіночками, котрі тішились позавчора зі знуцань над харківськими підлітками, з чоловіками, які тягли майданом харківських студенток, із міліцією, з таксистами, з працівниками швидких. Іншого Харкова в нас немає, всім нам випало жити саме тут», – вважає письменник. «Тому зберігайте голови холодними, а серця – гарячими. Ви ж самі розумієте, хто стоїть за позавчорашньою зачисткою. Ви знаєте прізвище людини, яка вбиває це місто, ви чули позавчора його заяви про мир, ви

бачили його позавчора після погрому в коридорах ОДА. Не забувайте про це. В нас попереду важка боротьба. Але якщо сьогодні відступити – ми зрадімо самих себе. Разом і до кінця»⁸.

Громадянська активність С. Жадана не обмежувалася лише участю в мітингах, вже 5 лютого 2014 р. він зі своїми колегами О. Забужко, А. Курковим та экс-міністром охорони здоров'я В. Князевичем з метою адресної підтримки людей, що потребують допомоги та реабілітації, ініціювали створення благодійного фонду «Гуманітарна солідарність». Трагічний розвиток подій, що відбулися в Україні 18-21 лютого того ж року, зробили певні зміни у попередні плани «Гуманітарної солідарності». 18 лютого надійшли термінові звернення щодо негайної закупівлі медичного обладнання, необхідного для рятування життя людей. Силами новоствореної організації та за підтримки урядів Канади та Естонії було придбано целл-сейвер для реінфузії крові вартістю 402 300 грн. Целл-сейвер дозволяє збирати, очищати кров постраждалого та переливати її одразу ж самому пацієнту. Його передали у київську лікарню №17⁹.

Саме починаючи з 2014 р. письменник активно займається волонтерською діяльністю – допомагає українській армії та цивільному населенню Донбасу, яке постраждало від бойових дій, проводить благодійні акції. Особлива увага приділяється дітям, незалежно від підконтрольної зони надається допомога, адже за переконанням С. Жадана діти не винні, що до них прийшла війна. За період ескалації військового конфлікту на Донбасі та проведення АТО С. Жадан разом зі своїми друзями – музичними гуртами «Собаки у космосі», «ТНМК», «Папа Карло» та ін. неодноразово проводив концерти для військових, крім того передав 100 тис. грн родинам загиблих вояків¹⁰.

У вересні 2016 р. С. Жадан разом з видавництвом «Клуб Сімейного Дозвілля» були нагороджені президентською премією «Українська книжка року» у розмірі 100 тис. грн за книгу «Месопотамія». Спільним рішенням письменника та видавництва отримані кошти було витрачено на купівлю холодильника, м'ясорубки, копіювальних машин, ноутбуку, тканини для постільної білизни, лінолеуму, знаряддя для спортзалів, пральної машини та дитячих меблів для шкіл та дитячих садочків Станиці Луганської та Станично-Луганського району. У відповідь на відзначення премією його книги «Месопотамія» Сергій Жадан зауважував: «Стосунки українського мистецтва з українською владою ніколи не були простими. Не є вони простими й сьогодні – за тієї надзвичайно складної ситуації, в якій знаходиться наша з вами країна. Але мені здається, що саме сьогодні і позиція мистецтва, і позиція влади мають характеризуватись словом відповідальність». Генеральний директор видавництва «Клуб Сімейного Дозвілля» Олег Шпільман висловив підтримку активну громадянську позицію письменника: «Ми підтримали ідею Сергія Жадана, отримані кошти витратити на потреби дитячих закладів Луганської області. Розуміємо, що в ці складні часи наша спільна підтримка не буде зайвою. Вважаємо, що такий вчинок є прикладом справжнього патріотизму»¹¹.

У січні 2017 р. було засновано «Благодійних фонд Сергія Жадана»¹². Основні напрямки роботи фонду: підтримка дітей загиблих військовослужбовців (особливо – з багатодітних родин Донеччини, Луганщини, Харківщини); матеріальна допомога інтернатам та дитячим садкам; підтримка шкіл та бібліотек на звільнених територіях та у віддалених районах Харківщини (забезпечення літературою, підтримка освітніх та культурних проєктів); забезпечення медичних закладів прифронтових регіонів; безперервна культурна взаємодія, включення віддалених регіонів у загальноукраїнський культурний контекст: мистецькі фестивалі, концерти та інші культурні акції, знайомство решти України з культурними проєктами східних регіонів і навпаки¹³. За перші два місяці функціонування зусиллями фонду було зібрано 100,6 тис. грн., з яких було надано допомогу десяти родинам військовослужбовців на суму 52,2 тис. грн. Ще через місяць, у квітні 2017 р. благодійний фонд С. Жадана надав допомогу ще 17 родинам військовослужбовців, що перебувають чи загинули у зоні проведення АТО на загальну суму 102 596 грн. У березні 2018 р. благодійний фонд С. Жадана передав новий комп'ютер учням школи села Георгіївка Донецької області та нові книги для бібліотеки, про що команда фонду звітувала на своїй офіційній сторінці у соціальних мережах¹⁴. Коментуючи волонтерську діяльність своєї команди, зокрема напрям допомоги державним установам на сході України (школам, дитячим садочкам, інтернатам) С. Жадан відмічав: «З одного боку це державні інституції і вони мають підтримуватися державою. І вони дійсно підтримуються нею, я далекий від тез про те, що довкола суцільна зрада і держава нічого не робить. Але коли ми спілкуємося з людьми, які працюють в цій сфері, дуже чітко видно, як змінилося для них розуміння ситуації, приналежності до цієї країни і свого громадянства. Ці люди – це вчителі, бібліотекари, вихователі, активісти. Видно, наскільки для них все змінилося, як вони себе інакше позиціонують і відчувають зовсім інший рівень причетності»¹⁵.

С. Жадан та його команда абсолютно прозорі у своїх благих намірах допомагати патріотам України, так саме за ініціативної підтримки письменника та його соратників було зібрано кошти та організовано допомогу зустрічі з мамою кримчанина, патріота України Олександра Кольченка, що був політичним в'язнем у Російській Федерації, засудженого до 10-ти років ув'язнення у таборах суворого режиму¹⁶.

Починаючи з 2014 р., С. Жадан та його команда багаторазово відвідувала Маріуполь, що фактично став українським форпостом, але разом з тим через безпосередню близькість до зони проведення АТО та наполовину зруйновані шляхи сполучень, неофіційно отримав статус такого собі віддаленого острова. У квітні цього ж року, С. Жадана запросили приєднатися до акції [«#MRPLconnection»](#) завданням якої через електронну петицію до Президента України покращити транспортне сполучення з Маріуполем. Реакція не змусила довго чекати, й поет написав відкритого листа з підтримкою: «Маріуполь за

три роки війни перетворився на певний форпост, місце, яке демонструє силу й лишається в центрі уваги. За великим рахунком, сьогодні це брама, що утримує собою наше мирне життя. Тому особливо важливим є постійний контакт із цим форпостом, дотичність до нього, його доступність. Маріуполь справді не острів, він не має бути відрізаним від «материкової України», оскільки сьогодні він, так чи інакше, й визначає межі та наповнення нашого українського материка. Тому давайте разом долати цю відрізанисть міста, його відірваність від решти країни. Маріуполь може бути близьким і досяжним. Це відкрите місто відкритих людей, добре було б про це пам'ятати»¹⁷.

С. Жадан також виступив одним з ініціаторів та реалізаторів проекту «культурної мобілізації на схід» або «Української весни». Першими місцями, які відвідали учасники проекту у лютому 2015 р., стали Слов'янськ, Краматорськ, Северодонецьк. Мета даної акції зміцнити гуманітарні зв'язки з населенням Сходу. Від поїздки першої «культурної бригади» у зону АТО у вересні 2014 р. її склад постійно збільшувався. Взимку 2015 р. на запрошення С. Жадана до його команди долучилися такі відомі письменники як Андрій Курков, Олександр Ірванець, Світлана Поваляєва, Мар'яна Садовська та музиканти – гурт KozakSystem і «Собаки у космосі»¹⁸. Діяльність ініціативної групи українських митців вже четвертий рік має надзвичайно важливе значення для підтримки морального та патріотичного духу як цивільного населення прифронтової зони так і серед бійців АТО.

Варто зазначити, що активна волонтерська діяльність письменника та літератора, громадського діяча С. Жадана не припиняється та продовжується і по сьогоднішній день.

Таким чином, С. Жадан є одним з найбільш яскравих представників сучасної української інтелігенції, який займаючи активну громадську позицію, не лише докладає значних зусиль у поширенні української мови, а й замається важливою суспільною діяльністю, зокрема волонтерською діяльністю. Волонтерські проекти, які були ініційовані митцем допомогли сотням людей, зокрема сім'ям ветеранів антитерористичної операції на Сході України та навчальним закладам і родинам, що постраждали від бойових дій у Донецькій та Луганській областях. Окрім того, С. Жадан є одним з ініціаторів та найбільш активних волонтерів-артистів за кількістю концертів та творчих вечорів проведених на Сході України для бійців АТО та дітей шкіл Луганської та Донецької областей.

Примітки:

¹ Бондар-Терещенко І. Незворушний «Ворошиловград» Жадана // Українська літературна газета. 2010. Вип. 22(28). С. 18-20.

² Дзюба І. Чорний романтик: Сергій Жадан. Київ: Либідь, 2017. 112 с.

³ Коваленко О.В. Мотиви дороги (рух і процесуальність) у поезії Сергія Жадана (на матеріалі збірки «Цитатник») // Магістеріум. Літературознавчі студії. 2010. Вип. 38. С. 90-93.

⁴ Пастух Б. Миські пасторали Сергія Жадана. URL: <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2012/03/07/120646.html>

⁵ Поліщук Я. Ревізії пам'яті: літературна критика. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2011. 216 с.

⁶ Різниченко О. Післямова. Жадан С. Цитатник (Вірші для коханок і коханців). Київ: Смолоскип, 1995. С. 55–59

⁷ Жадан С. Для мене найважливіше, щоб поруч були хороші люди. URL: <http://pro.berdyansk.biz/content.php?id=35298>.

⁸ Жадан С. Оголошую культурну мобілізацію на Схід. URL: <http://vsiknygy.net.ua/news/40352/>.

⁹ Жадан С. Президентську премію «Українська книжка року» передали на потреби людей. URL: <http://vsiknygy.net.ua/news/46752>

¹⁰ Жадан С. Передали 100 тисяч гривень. URL: https://vk.com/serhiy_zhadan

¹¹ Жадан С. Президентську премію «Українська книжка року» передали на потреби людей URL: <http://vsiknygy.net.ua/news/46752>

¹² Жадан С. Не розумію нащо вони це роблять. URL: https://vk.com/serhiy_zhadan

¹³ Там само.

¹⁴ Жадан Сергій. URL: <https://www.facebook.com/serhiy.zhadan/posts/1588834274498168/>

¹⁵ Там само.

¹⁶ Український поет Жадан допоміг кримському політв'язню Кольченку зустрітися з матір'ю. URL: <https://ua.krymr.com/a/news/28470370.html>

¹⁷ Жадан підтримав Маріуполь. URL: <https://vk.com/tu.mariupol>

¹⁸ Жадан С. Оголошую культурну мобілізацію на Схід. URL: <http://vsiknygy.net.ua/news/40352/>

Kolyada Igor, Kolyada Julia. Volunteer activity of S. Zhadan. The article analyzes the volunteer work of a contemporary Ukrainian poet, prose writer, translator, public activist Sergei Zhadan, one of the most prominent representatives of the modern Ukrainian intelligentsia, who, taking an active civic position, is making significant efforts to spread the Ukrainian language. As a patriot, he is active in volunteering, exemplifying the example of a Ukrainian with a European level of consciousness. That is why this topic is an urgent, scientifically important and socially important problem for contemporary Ukrainian historical science.

The authors argue that S. Zhadan's volunteering activities are quite important and have not only a humanitarian function but also a socio-political one. The study clarifies the directions and forms of such assistance. His volunteer projects have proven to help hundreds of people, including families of veterans of the anti-terrorist operation in eastern Ukraine and educational institutions and families affected by the fighting. In addition, he is one of the initiators and the most active volunteers-artists, in terms of the number of concerts and creative evenings held in the east of Ukraine for ATO fighters and children-schoolchildren of educational institutions of Luhansk and Donetsk regions.

The methodological basis of the study is the general scientific principles of objectivity, systematic and historicism, as well as the methods of historical research - historical-genetic, historical-systemic, historical-typological, interview method.

Keywords: volunteer activity, Euromaidan, war in the East, charity fund, S. Zhadan.

Отримано: 07.10.2019